

L'arrendatari (que paga en espècie)

(ALDC, IV, 781. *L'arrendatari que paga en espècie)

‘El que cultiva unes terres i es reparteix els productes amb el propietari’ coneix diversitat de noms, així com el contracte que es fa, que queda recollit en el comentari i que afecta la distribució de fruits, una part al propietari i una altra a l’arrendatari. Quan és *a mitges* (*a mitxes*, *a miges*), l’arrendatari és el *mitger* (*miger*, *amitger*, *arrendador a mitges* 16), amb les var. *mitjaire* 2, 55; *mitger que va sobre el tèrcio* 189; *mitgero* 190 (*mitxero* 159), híbrid amb el suf. castellanitzant *-ero*; *a mitgenca* 93, amb el suf. *-enc*, i el seu der. *mitgenquer* 93, 99; *mitjaner* 147, der. de *mitjà*; *mediero* 87, 94, de l’arag. o cast.; *metzadro* 85, de l’it. *mezzadro*.

Quan el contracte és *a parts* 14, 17, 20, 32, 37, 57, 60, 61 (*a parts d’onze* 29, *arrendador a parts* 16, *arrendatari a parts* 56), tenim *parcer*, del llat. PARTIARIUM (var. *aparcer* 25, 113, format sobre *a parts*), amb els der. *parceter* 55 i *parcetaire* 55, a través d’un infix *-et-*; i a partir de *parcel·la*, *parcel·ler* 147, *apar[θ]el·ler* 132 i *aparcen·lari* 117.

El contracte pot fer-se *al terç* (var. *a terç* 45, 153, 154, *a terços* 1, 8, 14, 18, 22, 29, 32, 36 o *terços* 31, *a terces* 26, *a terceres* 173) i aleshores l’arrendatari és *terçaire* 1, 105, *tercer* 4, 12, 13, 45, 113, *terçari* 15.

Quan és de quatre parts, l’amo se’n queda generalment una i el contracte és *al quart* 60, 65, 66 (var. *a quart* 17, *un quort* 48, *al cort* 44, amb monofongació; *a cortes* 54 <

quartes; *a parts de quatre* 29, reduït a *a pas de quatre* 22; *a la quadrena* 143, var. de *quatrena*, femení de *quatre* ‘quart’), i l’arrendatari és un *quartaire* 40.

Encara hi ha altres varietats: *al quint* 60; *a dos i terç* 75; *de set dugues* ‘dues’ 59; *terratge* 115 (“de set parts, una per a l’amo” 112, “quatre per al llaurador i una per a l’amo” 187), *a terratge* 117, 125; *a la rabassa* 51 es refereix a un contracte relacionat inicialment amb la vinya que se cedia a l’amo fins que es morien tres quarts dels primers ceps plantats: der. *rabassaire* 55, *rabasser* 53, 141, *arrabasser* 57, 64, 66; *a gasalla* 7 (oc. *gasalha*) ‘posar una vaca a casa d’un altre i repartir-se els beneficis’, que era sobretot un contracte entre pastors i ramaders (< gòtic *GASALJA, pl. de *GASALI ‘companyia’); *roter* 82, el que tenia llogada una *rota* ‘tros de terra que es cultiva en el predi d’altre a canvi d’algun benefici’ (< [TERRA] RŪPTA ‘terra rompuda’); *mijoral* ‘cap de colla’ 83, de *majoral*, amb assimilació [ə] > [i]; *masover* 114, que cultiva unes terres i es reparteix els beneficis amb el propietari (< baix llat. MANSUARIU ‘encarregat d’un mas’; veg. mapa 510).

Altres mots són genèrics (*arrendador* 39, 90, 162; *conreador* 120, der. de *conrear*; *llaurador* 187, der. de *llaurar*, sinònim de ‘pagès’ en val.; *camper* 30, der. de *camp* [< llat. CAMPU]; *meneró* ‘que mena unes terres’ 32, der. de *menar* ‘conduir, dirigir’) o específics, com *xermataire* 67, der. de *eixermar* ‘artigar’ (< llat. EX-EREMARE ‘treure un erm’) i potser no adequat al concepte; *marmessor* 95 des de ‘encarregat de fer complir la voluntat d’un testador’.

Des del punt de vista geolingüístic, notem la gran extensió de *mitger* i *a mitges*, mentre que *parcer* i *a parts* es concentren en el cat. central.

Són mots normatius *mitger* i *parcer*, des del DG1, 1932.

